

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Особливості інфляційних процесів в сучасній економіці України»

Студентки 2 курсу групи ФО-21
напряму підготовки 6.030508 фінанси і
кредит
спеціальності фінанси у системі
оподаткування
Поглод М.І.

Керівник: Вірковська А.А.
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____

(підпис, прізвище та ініціали)

_____

(підпис, прізвище та ініціали)

_____

(підпис, прізвище та ініціали)

План:

ВСТУП.....	3
1. Теоретико-методологічні засади інфляції.....	6
2. Аналіз впливу інфляційних процесів на національну економіку.....	11
3. Антиінфляційна політика та засоби її здійснення в Україні.....	18
Висновок	24
Список використаних літературних джерел	27

Вступ

На сьогоднішній день однією з найголовніших задач, що виникають перед урядом є стабілізація економічних процесів, що є запорукою стабільного розвитку національної економіки. У сучасних ринкових умовах одним із головних інструментів впливу держави на розвиток економічних процесів у країні є грошово-кредитна політика. Беручи до уваги сучасну фінансово-економічну ситуацію, що склалася у світі, більшість економічно розвинених країн намагаються втримувати стабільність власних національних валют і зниження інфляційного рівня.

Інфляцію відносять до одного з головних факторів, що обумовлює соціально-економічний добробут і стабільність держави. Поняття «інфляція» виступає як процес зростання загального рівня цін у країні внаслідок порушення закону грошового обігу. Інфляція веде до знецінення грошей, при якому останні «дешевіють», а ціни набувають тенденції до зростання. Це тонке соціально-економічне явище, породжене диспропорціями виробництва в різних сферах ринкового господарства України. [19, с.89].

Високий рівень інфляції, як правило, призводить до зниження реальних доходів населення, зменшує платоспроможний попит і порушує економічну рівновагу, погіршує інвестиційну активність. Водночас зростає невизначеність макросередовища, що зумовлює міграцію національного капіталу в інші, більш стабільні до інфляційних сплесків країни. Реалії української економіки вимагають особливої уваги до проблеми формування стабільного середовища як запоруки сталого соціально-економічного розвитку країни в майбутньому, а також створення дієвого механізму прогнозування інфляційних процесів. [9, с.48]

Актуальність проблеми Інфляція одна з найбільш актуальних проблем сучасності, її називають ворогом суспільства номер один. Вона тісно пов'язана з проблемою зайнятості населення, безробіттям, матеріальним і духовним благополуччям, його добробутом. Головна особливість інфляції полягає в тому, що вона стосується кожного. У світі немає країни, яка б тією чи іншою мірою не зазнала втрат від інфляції. Інфляція - це «тяжка хвороба» економіки з глибокими

соціально-економічними наслідками. Її грізні симптоми зафіксовані в господарствах різних економічних систем. Україна не є виключенням. Вітчизняні та міжнародні дослідники вважають інфляцію найголовнішою загрозою для України, навіть більшою в порівнянні зі зниженням темпів економічного розвитку. На сучасному етапі розвитку економіки в Україні надзвичайно актуальним є питання щодо встановлення контролю над розвитком інфляційних процесів та дослідження факторів, що впливають на збільшення рівня інфляції.

Актуальність даної теми зростає у зв'язку з посиленням інфляційних тенденцій в економіці, значними негативними соціально-економічними наслідками та проблемами подальшого розвитку економіки України. Саме тому, сьогодні як ніколи, необхідні своєчасні, рішучі і обґрунтовані дії з боку держави і Уряду, спрямовані на проведення такої антиінфляційної політики, яка б дозволила стримувати високі темпи інфляції і не допустити подальшого руйнування економіки. [20, с.176].

Теоретичні концепції інфляції розробляли у своїх наукових працях Дж. М. Кейнс, Б. Хансен, М. Фрідмен, У. Торн, Р. Куен, П. Самуельсон, Дж. Гелбрейт та ін. [3, с.115]. Щодо інфляції в Україні, то аналізом певних її аспектів займалися такі економісти: Базилевич В.Д., Близнюк О. П., Варгас В. М., Гавриш В. П., Кузнєцова Л. І., Сусіденко, Ю. В., та інші.

Мета курсової роботи Основною метою роботи є виявлення найбільш вагомих чинників розвитку інфляційних процесів та дослідження стану та особливостей регулювання інфляції в Україні за період незалежності.

Завдання роботи:

- розкрити сутність поняття інфляції;
- висвітлити її основні типи;
- проаналізувати тенденції інфляційних процесів в Україні за період незалежності;
- визначити можливі напрямки подолання інфляції.

Об'єктом є економічні відносини, що виникають в країні при реалізації заходів антиінфляційної політики.

Предметом курсової роботи є вплив факторів на розвиток інфляційних процесів в Україні.

Інформаційною базою для написання курсової роботи є: підручники, навчальні посібники, науково-дослідні статті, тематичні збірники, довідники, законодавчі документи та офіційні сайти НБУ.

1. Теоретико-методологічні засади інфляції

Діяльність виконавчої влади кожної країни спрямована на забезпечення стабільності фінансово-кредитної системи та фінансового стану в цілому. Запорукою цього має бути стан "керованості" інфляційними процесами. Необхідність у цьому викликана тим, що інфляція не лише призводить до тяжких соціально-економічних наслідків, а й за умов інфляції втрачається ефективність дії та відбувається деформація інструментів макроекономічного регулювання [18, с.128].

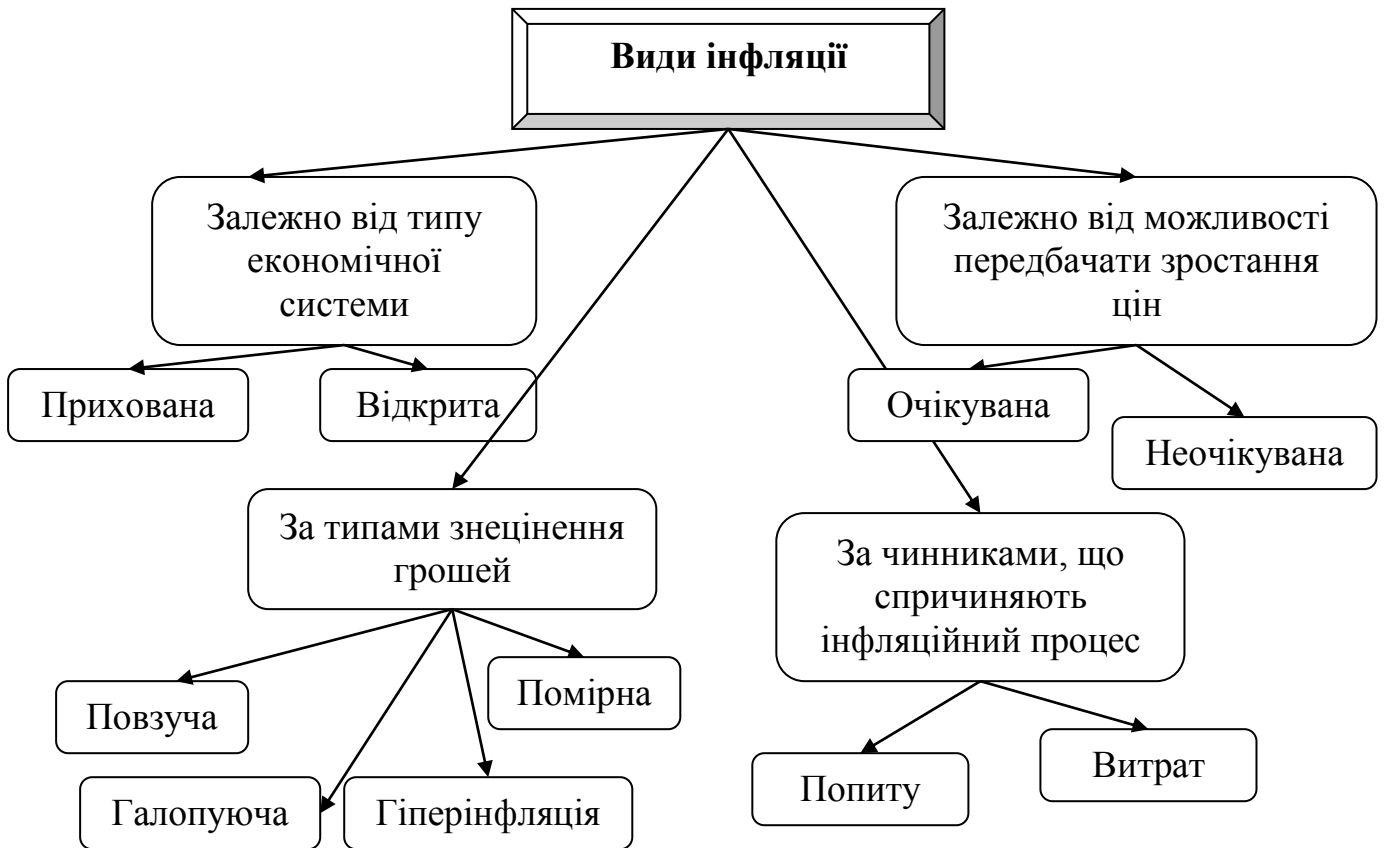
Як економічне явище, інфляція існує вже тривалий час. Вважається, що її поява пов'язана з виникненням саме паперових грошей і нерозривно функціонує до сьогодні [7, 141]. Термін інфляція (від лат. *Inflatio* – надування) вперше почав вживатися в Північній Америці в період громадянської війни 1861-1865 рр. і означав процес збільшення паперово-грошового обігу. У ХІХ столітті цей термін почав вживатися також в Англії і Франції. Широкого розповсюдження в економічній літературі поняття інфляції одержало в ХХ столітті відразу після першої світової війни, а далі поширилось і на території України [19, с.89].

За визначенням доктора економічних наук, професора В.Д. Базилевича: «Інфляція – це стійке і відчутне зростання рівня цін, яке виникло внаслідок того, що значна частина грошової маси виявилась не забезпеченою економічними благами» [2].

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, негативно впливаючи на всі аспекти життя суспільства. Вона знецінює результати праці, знищує заощадження юридичних і фізичних осіб, перешкоджає довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція руйнує грошову систему, провокує втечу національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її витісненню у внутрішньому обігу іноземною валютою, підриває можливості фінансування державного бюджету. Інфляція є найефективнішим засобом перерозподілу національного багатства – від бідніших верств суспільства до більш багатих, посилюючи тим самим його соціальне розшарування. [19, с.89]

У сучасній економічній літературі подано велику кількість класифікаційних видів інфляції.

Найбільш науково обґрунтованою та оптимальною є класифікація видів інфляції за чотирма ознаками: (рис.1.1.)

Рис.1.1. Класифікація видів інфляції [15, с.285]

На сьогодні найбільш коректною та точною є класифікація видів інфляції за трьома ознаками. Перша - за формами прояву. Друга – за темпами знецінення грошей. Третя - за чинниками інфляції.

Поділ інфляції за формами прояву зображено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Види інфляції залежно від її форми прояву.

Для цінової інфляції характерним проявом є зростання цін. Як правило, це зростання тривале й нерівномірне.

До інфляційних причин зростання цін можна віднести:

- диспропорційність, або незбалансованість державних витрат і доходів, що проявляється в дефіциті державного бюджету. Якщо цей дефіцит фінансується за рахунок активного використання "друкарського верстата", це призводить до збільшення маси грошей в обігу, а, відповідно, і до інфляції;

- зростання "відкритості" економіки тієї чи іншої країни, усе більше втягування її в міжнародні зв'язки збільшують небезпечність "імпортованої" інфляції;

- інфляція набуває самопідтримуючого характеру в результаті інфляційних очікувань. Багато вчених країн Заходу і нашої країни особливо виділяють, що подолання інфляційних очікувань населення і виробників – це найважливіше (якщо не головне) завдання антиінфляційної політики. [18, с.128]

Для інфляції заощаджень характерне знецінення грошей через формування вимушених заощаджень. При цьому доходи і ціни зафіксовані державою.

Під час девальвації відбувається падіння курсу національної валюти по відношенню до іноземної.

В країнах, для яких характерна розвинена ринкова економіка, основним видом інфляції є саме цінова, оскільки вимушені заощадження за умов лібералізованого ринку не є можливими, а девальвацію вважається відносно самостійним явищем.

Наступна класифікація інфляції – за темпами знецінення грошей. Види, що виділяють за цією класифікацією зображені на рисунку 1.3

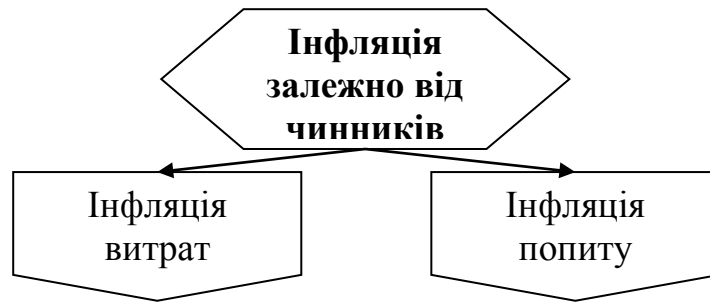
Повзуча	• Характерне підвищення цін до 5% за рік.
Помірна	• Характерне підвищення цін - 5-10% за рік.
Галопуюча	• Характерне підвищення цін - 20-50% за рік.
Гіперінфляція	• Характерне підвищення цін - більше 100% за рік.

Рис. 1.3 – Види інфляції за темпами знецінення грошей [15, с.285]

Галопуюча інфляція. Під час неї, спостерігається зростання цін 20-50%, а в окремих випадках навіть 100% на рік. Галопуюча інфляція визначається стрибкоподібним та вкрай нерівномірним зростанням цін, яке майже не піддається передбаченню та регулюванню. досягають 20...25% на рік. На цій стадії значно посилюються економічні суперечності та соціальне напруження у суспільстві, нарощення диспропорційності, хаотичності в окремих галузях і сферах економіки, що спричиняє вкрай негативний вплив на економіку країни в цілому.

Гіперінфляція. Для цього виду характерним є надзвичайно високі темпи зростання цін - більше 100% на рік. Під час цієї стадії спостерігається процес втрати грошима своїх функцій. Купюри, що мають низькі номінали та розмінна монета зникають з обігу. Істотно знижується роль грошей в економіці та поширюється бартер. Відбувається порушення кредитного механізму, посилення стихійних процесів в економіці тощо.

Наступна класифікація - за чинниками, які стали причиною інфляційний процесів. Ця класифікація надає можливість відокремити велику кількість видів інфляції. Але в реальному житті всі ці чинники можуть діяти одночасно, один накладається на інший. Види інфляції за цим критерієм зображені на рисунку 1.4.

Рис. 1.4 – Види інфляції залежно від чинників, що стали причиною інфляційних процесів

Як попит, так і пропозиція, можуть визначати рівень цін. Саме від сторони, з якої ведеться вплив на ціни (з боку пропозиції чи з боку попиту) і виділяють ці два види. Існує багато чинників з обох боків, які здатні провокувати вплив на ціни, тому інфляція витрат і інфляція попиту являють собою багатоскладові елементи інфляції. Але цієї класифікації є цілком достатньо для того, щоб зрозуміти саму суті інфляції, розробити ефективну антиінфляційну політику. [24, с.164]

Більшість сучасних економістів пояснюють інфляцію як багатofакторний процес, тому і причини вона має різноманітні.

Серед них варто назвати:

- зростання грошової маси швидше ніж зростанням ВВП;
- дефіцит бюджету;
- надмірні військові видатки;
- монополізм та необґрунтовані пільги;
- дисбаланси у структурі національної економіки та ін.

В наш час ми маємо справу з хронічною інфляцією, однією з причин якої є структурні диспропорції в економіці держави. Диспропорція у розвиток окремих галузей, висока залежність від експорту, або імпорту, значно знижують стійкість економіки до інфляції. [5, с.94]

Отже, інфляція – це складне соціально-економічне явище, що загалом представляє переповнення каналів обігу грошової маси понад потреби товарообігу, що викликає знецінювання грошової одиниці й зростання цін. [9, с.49]

2. Аналіз впливу інфляційних процесів на національну економіку

Інфляція має істотний вплив на всі сфери людського життя, найбільший – в економічній сфері. Саме цим наслідком інфляція зобов'язана такою великою кількістю уваги, яку приділяють їй зі сторони держави, підприємництва, простих громадян.

Основні негативні наслідки інфляції включають в себе:

- надмірна кількість паперових грошей у каналах грошового обігу, що призводить до їх знецінення;
- зниження рівня доходів усіх прошарків населення, особливо тих, що мають фіксований дохід;
- зростання цін, особливо на продукцію масового вжитку;
- розвиток спекуляції;
- знецінення грошових заощаджень;
- нестабільність у процесах виробництва;
- послаблення національної валюти, зміцнення іноземних валют;
- напружені соціально-економічні настрої у суспільстві.

Під час повзучої інфляції відбувається процес розширення державного замовлення підприємствам завдяки дефіцитному фінансуванню. Держава допомагає підприємствам оновити свій основний капітал, створити соціально-економічну інфраструктуру. В економіці країни виникає ситуація, коли спостерігається зростання попиту на інфляційне фінансування з одного боку, та зменшується відчуття небезпеки щодо надмірного насичення обороту грошовими коштами. У результаті відбувається розвиток інфляції та виникає загроза її перетворення у гальмо розвитку економіки, якщо не вжити додаткових заходів, щодо її зупинення.

Через інфляцію виникають диспропорції у розвитку суспільного виробництва. Підприємці спрямовують позичкові капітали в ті галузі, де відбувається швидке зростання цін. Через це спостерігається явище відтоку капіталу з інших галузей. Виникає загроза занепаду виробництва. Також

збільшується інвестиційний ризик, який несе за собою скорочення капіталовкладень. Це сприяє стримуванню науково-технічного прогресу. [13, 23]

Технічний регрес також виникає через уповільненим зростанням ціни на робочу силу у порівнянні із ціною на засоби виробництва, і ручна праця виявляється вигіднішою, ніж технічна.

Через скорочення платоспроможного попиту населення звужується ринок збуту товарів народного споживання. Через це можуть зменшитися темпи їх зростання або скоротиться обсяг виробництва.

Також негативним наслідком інфляції є перелив капіталу із сфери виробництва в сферу обігу. Поширюється спекуляція, завдяки якій прискорюється рух капіталів та збільшення прибутків. До сфери спекулятивної торгівлі також переходить значна частина робочої сили, тим самим стримуючи розвиток виробництва. Через бажання підприємців збільшити свій прибуток за рахунок спекуляції, руйнуються економічні зв'язки між суб'єктами господарювання та дезорганізується виробництво. Поширюються тінізація економіки та розвиток корупції.

Ще одним негативним наслідком інфляції є вплив на структуру споживчого попиту, що викликає дезорганізацію господарських зв'язків та перерозподіл багатства. Ті підприємці, яким вдалося отримати прибутки за рахунок підвищення цін (включаючи спекулятивний шлях) переводять їх у реальні цінності – високоліквідні активи: дорогоцінні метали, земельні ділянки, коштовності та інше. У цей самий час відбувається зменшення виробничих витрат, що пов'язані з підвищеним ступенем ризику через знецінення грошей.

Під час інфляції економічні суб'єкти намагаються не тримати свої активи в грошовій формі. Це несе негативний вплив на кредитні відносини та грошовий обіг. Власникам грошових коштів відмовляться від вкладання їх у банки за умови, що через депозитний відсоток відбудеться подорожчання банківських позик. В результаті відбудеться скорочення попиту на ці позики та підприємці будуть вимушені піднімати й надалі ціни, щоб компенсувати додаткові витрати, пов'язані з оплатою відсотків. Відбувається скорочення комерційних кредитів, оскільки

кредитори несуть певні ризики при продажі товарів з відстрочкою платежу, та це їм економічно не вигідно.

Інфляція, особливо під час галопуючої стадії, сама спричинює свій розвиток. Економічні суб'єкти прагнуть якнайшвидше позбутися «гарячих» грошей, через що відбувається прискорення їх обігу та зменшення необхідної для його обслуговування грошової маси. Власники товарів не мають бажання реалізовувати свою продукцію за знецінені гроші. Виникає таке вище, як бартер - обмін товарів, який здійснюється без допомоги грошей. Через це прискорюється знецінення грошей, так як відбувається зменшення матеріальної основи їх обігу.

По мірі того, як відбувається розвиток інфляції (особливо під час гіперінфляції), виникає «грошовий голод», при якому купюри з низьким номіналом припиняють своє функціонування, оскільки їх купівельна спроможність вкрай низька. Виникає потреба у великій кількості купюр з великим номіналом, але емісійний центр не встигає їх випускати. Створюється ситуація, за якої в обігу знаходиться велика маса грошей, проте всі економічні суб'єкти відчують, що їм не вистачає грошей. Через деякий час цей «голод» поширюється і на оборот грошового капіталу, через що у дедалі більшій частині підприємств посилюється дефіцит основного й оборотного капіталу. Це спричиняє розвитку глибокої кризи неплатежів.

Негативним є вплив інфляції на фінансову систему, особливо під час другої стадії, для якої характерне відставання темпів імітування грошей від темпів їх знецінення. Відбувається процес зменшення вартості всієї суми доходів держави. Через це держава вимушена постійно друкувати нові гроші, тим самим зменшуючи витрати від інфляції. Через неможливість цього процесу відбувається зменшення державних витрат, особливо на соціальні потреби. В результаті відбувається ще більше загострення соціально-політичної нестабільності в країні.

Дуже істотним є вплив інфляції на імідж країни та на її економічне становище на міжнародному рівні. Іноземні компанії ніколи не будуть спрямовувати свої інвестиції в країну з високим рівнем інфляції, надаючи

перевагу державам із стабільною економікою. Також через зниження офіційного і ринкового курсу відбувається знецінення національної валюти.

Для того, щоб мати певні уявлення про інфляційні процеси в Україні, слід почати з причин, які сприяють її виникненню. До таких основних причин виникнення інфляції в Україні можна віднести: диспропорцію внутрішніх і світових цін; високу монополізацію економіки; тиск зовнішнього боргу на державний бюджет. Останнє спричиняє виникнення несприятливого інвестиційного клімату і дає поштовх спекулятивному бізнесу. [19, 90]

Інфляція, як і дефляція, є важливими індикаторами прояву негативних тенденцій в економіці будь-якої країни. Україна також не є виключенням. Особливо актуальною ця проблема стає в останні декілька років, тобто період, під час якого відбувалися як інфляційні, так і дефляційні процеси в національній економіці. Необхідність дослідження сутності основних факторів та механізмів розвитку інфляційних процесів в сучасних умовах є найбільш актуальним. Це необхідно для того, щоб надавати реальну оцінку стану економіки країни та визначення шляхів його регулювання. [5, 95]

Надмірне затягування інфляційного процесу на досить високому рівні (в середньому на 20 %) без відчутного впливу на економічне зростання призвело до того, що інфляція набула форми стагфляції. Вона характеризується загальним застоєм у державі (застій в економіці, виробництві, соціальній сфері) і одночасно інфляцією.

Аналізуючи інфляційні процеси в Україні, дослідники виділяють такі причини:

1. Науково-технічний прогрес не стоїть на місці, тому з роками технічне обладнання дорожчає і виникає потреба оновлювання виробництва. Відповідно, для цього потрібні додаткові кошти, це провокує подорожчання грошових ресурсів, а також підвищує інфляцію.
2. Розширення банками кредитної діяльності. Якщо масштаби кредитування розширюються у сфері реальних потреб економіки, то це викликає посилення емісії кредитних грошей, а також призводить до зростання платоспроможного попиту.

3. Занадто великі інвестиції в одні сектори економіки, а в інші – надмір інвестицій, призводить до зайвого виробництва одних товарів і до нестачі інших. Через це з'являються диспропорції в економічній системі, а також і в галузі грошового обігу.

4. Відсутність балансу між доходами та витратами. У цьому випадку з'являється дефіцит бюджету, який призводить до зростання грошової маси, через виготовлення нових грошових знаків. [5,94]

Проблема інфляції має для України не стільки теоретичне, скільки суто практичне значення. Кожен рік для України має свій індекс споживчих цін, відмінний від попереднього, цей індекс може зростати або навпаки зменшуватись. Його динаміку можна прослідкувати на рис. 2.1. Кожен період, починаючи з 1991 року, характеризується різними рівнями та темпами інфляції і звичайно має свої соціально-економічні наслідки. Але, щоб чітко зрозуміти процеси, які відбуваються нині, розглянемо динаміку та розвиток інфляції в Україні від 2009 до 2014 року. [19, 90]

Темп (рівень) інфляції визначається шляхом віднімання від індекса цін поточного року індекса цін попереднього року та ділення цієї різниці на індекс цін попереднього року і множенням отриманої частки на 100%, тобто:

$$\Delta P = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} \cdot 100\%$$

Де ΔP – темп інфляції

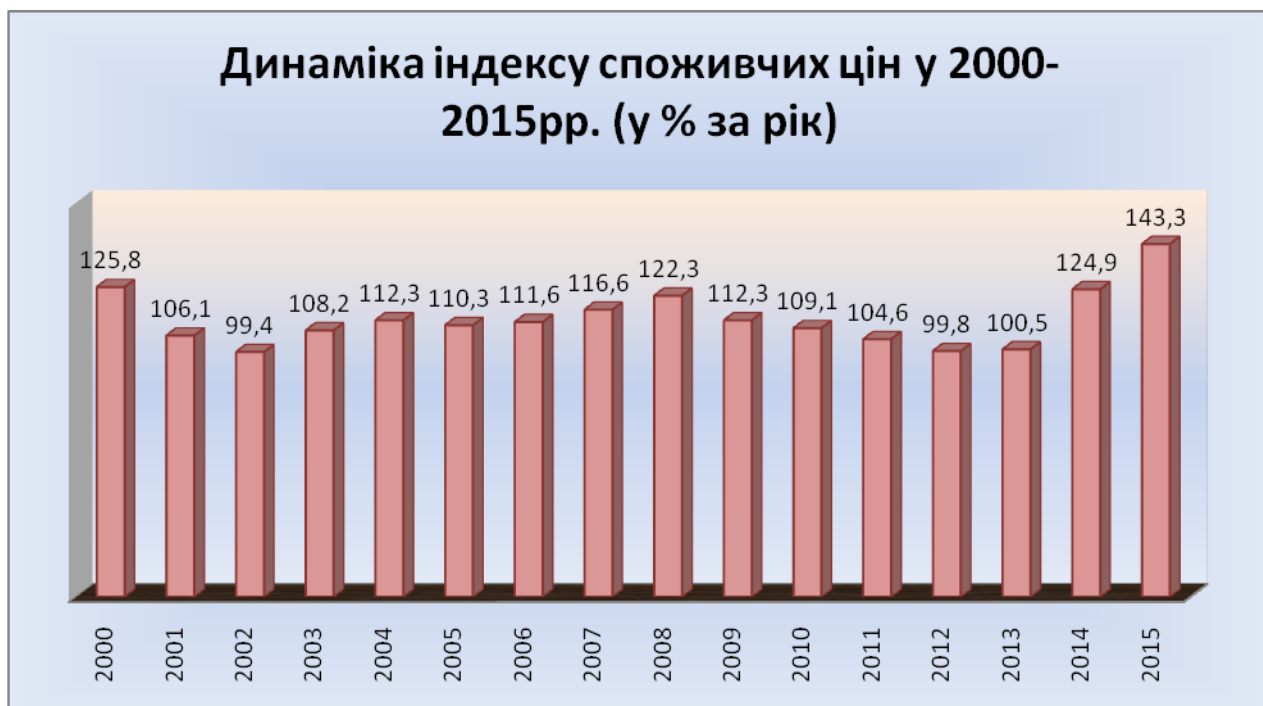
P_t – індекс цін у t-му році

P_{t-1} – індекс цін, що передуює року t. [2, 460]

Спершу проаналізуємо динаміку інфляційного процесу в Україні. Розглянемо причини виникнення інфляції, що характерні саме для економіки України:

- причина циклічного розвитку світової економіки;
- готівкова та кредитна емісія;
- диспропорції в структурі національної економіки України;

- залежність від імпортованих товарів, палива та сировини (зовнішньоекономічна причина)
- низька частка середнього класу в соціальній структурі;
- політична причина, яка проявляється у політичній нестабільності та в стосунках з іншими країнами.

Рис. 2.1. Динаміка індексу споживчих цін у 2000-2015рр.

В Україні інфляційні процеси спостерігаються від початку її становлення на шлях незалежності (див. додаток А). Відомо, що в певні моменти вона була руйнівною, а в інших ситуаціях помірною. Розвиток економіки України в умовах глобалізації потребує детального аналізу динаміки інфляційних процесів.(табл.2.2)

Таблиця 2.2 Інфляція в Україні упродовж 2008–2014 рр.

Період	Перший місяць, %	Останній місяць, %	За рік, %
2008	2,9	2,1	22,3
2009	2,9	0,9	12,3
2010	1,8	0,8	9,1
2011	1,0	0,2	4,6
2012	0,2	0,2	4,6
2013	0,2	0,5	0,5
2014	0,2	3,0	24,9
2015	3,1	0,7	43,3

Виважена грошово-кредитна політика Національного банку України забезпечила стабільність цін упродовж 2012–2013 рр. Після дворічної тенденції утримання споживчої інфляції на низькому рівні в 2014 році відбулося її суттєве зростання – до 24,9% внаслідок: девальвації обмінного курсу гривні до долара США (офіційний курс – на 97,3%); підвищення адміністративно регульованих цін (на 30,4%). Водночас відбулося стрімке зростання інфляційних очікувань підприємств та домогосподарств. За грудень індекс споживчих цін зріс на 3,0% значною мірою через девальвацію гривні в листопаді, а також високі короткострокові девальваційні очікування. Додатково в грудні суттєво зросли ціни на продовольчу продукцію (внесок – 2,0 в. п. в інфляцію за місяць) зокрема за рахунок сезонного чинника.

На кінець 2015 року відбулося стрімке зростання рівня інфляції до 43,3, що спричинене нестабільною ситуацією на сході країни.

Фахівцями Національного банку України прогнозується, що на кінець 2016 року інфляція становитиме 7%, на кінець 2017 року – 5%. [1]

У результаті проведеного аналізу індексу інфляції можна зробити висновки, що на сьогодні для національної економіки все ще актуальною залишається боротьба із загальним зростанням цін та його негативними соціально-економічними наслідками.[20, 182]

3. Антиінфляційна політика та засоби її здійснення в Україні.

Антиінфляційна політика є складовою соціально-економічної політики держави і тому має узгоджуватися з останньою. Методи антиінфляційної політики мають бути змішаними, тобто такими, що передбачають заходи монетарного та немонетарного характеру залежно від виду і типу інфляції, особливостей її вияву в різних країнах. Найважливішою складовою антиінфляційної стратегії уряду є запобігання інфляційним очікуванням. Пересічні громадяни, всі суб'єкти господарської діяльності мають позбутися страху знецінення збережень і довіряти урядові та його політиці.

Слід пам'ятати, що сам факт інфляції не обов'язково призводить до зниження особистого реального доходу, або рівня життя. Інфляція знижує купівельну спроможність, а проте реальний дохід, або рівень життя, знизиться тільки в тому випадку, якщо номінальний дохід буде відставати від інфляції. Встановлено, що до найбільш гострих наслідків інфляції можна віднести різке скорочення рівня зайнятості населення. [17,42].

Ситуація, що склалась в Україні, не викликає радості ні в уряді, ні в громадян. Влада має зробити все, щоб зупинити ріст темпів інфляції, тому що це може призвести до найнепередбачуваніших наслідків. Для цього вона повинна застосовувати методи антиінфляційної політики для стабілізації економіки.

Антиінфляційна політика – це сукупність, загальність заходів, принципів, правил, спрямованих на утримання стабільного рівня інфляції, тобто це певні важелі впливу на неї, виділення інструментів для її контролю. При врахуванні вибору політики необхідно зважати не тільки на рівень інфляції, її темпи, а й на особливості економіки країни. [7,141]

Антиінфляційна політика має на меті:

- розвиток ринкового механізму (саме ринок здатний більш швидко та ефективно відновити порушений через розвиток інфляційних процесів баланс між товарною та грошовою масою);

- проведення визначеної політики грошового регулювання, здійснюваної центральним банком країни та спрямованої на забезпечення оптимальної зміни грошової маси в країні;

- скорочення бюджетного дефіциту до такого рівня, який би не викликав великомасштабних негативних змін в економіці країни.

Зараз особливе місце в антиінфляційній політиці займають гасіння інфляційних очікувань, ефективна монетарна політика, скорочення бюджетного дефіциту, раціоналізація зовнішньоекономічної політики, підвищення ступеня достовірності результатів народного господарства, розумно організована приватизація державної власності, підвищення норми заощаджень і зменшення рівня їх знецінення. [13,21]

Багато вчених у своїх дослідженнях антиінфляційного регулювання відзначають такі підходи до його проведення: кейнсіанський, некейнсіанський та монетаристський.

Найважливіший принциповий підхід кейнсіанської школи антиінфляційного регулювання – свідоме проведення контрольованої інфляції з метою збільшення сукупного попиту, що становить стимул економічного зростання та досягнення повної зайнятості. Податкова політика кейнсіанства передбачає високий рівень оподаткування (для забезпечення держави необхідними фінансовими ресурсами) із застосуванням різноманітних і суттєвих податкових пільг (як інструментів державного регулювання економіки). Головна роль у загальній системі державного антиінфляційного регулювання відводиться бюджетній політиці (особливо у видатковій її частині), при тому, що грошово-кредитній політиці відводиться другорядна роль.

Некейнсіанська концепція «циклічного балансування бюджету» виходить з того, що бюджет повинен балансувати економіку. На фазі кризи, депресії емісійне фінансування державних витрат сприяє зростанню зайнятості та сукупного попиту. Передбачається, що на фазі підйому накопичуються кошти для покриття попереднього дефіциту. У зв'язку з цим вводиться поняття «пасивний дефіцит», який утворюється через негативний вплив економічної кризи (зниження

виробництва і зайнятості призводить до зменшення бюджетних доходів), і «активний дефіцит», що виникає у ході проведення видаткової бюджетної політики, що базується на зростанні грошової маси. Баланс витрат і доходів держави зводиться не щороку, а протягом кількох років циклу ділової активності.

Положення монетаристської концепції регулювання інфляції можна звести до такого. Грошовий обіг – головна сфера, яка визначає рух усієї економіки, тому він має стійко і жорстко контролюватися. Інфляція – порушення нормального грошового обігу, а значить, вона неприпустима (повинна бути мінімальною). Державі необхідно вживати усіх заходів для досягнення цього завдання. Варто неухильно дотримуватися принципу «здорових фінансів», тобто балансу бюджетних витрат і доходів. Принцип «здорових фінансів» був сформульований Т. Джефферсоном: «Бюджетний дефіцит і державний борг неприпустимі; багатство, яким володіє суспільство в даний час, належить поколінню, яке живе в даний час».

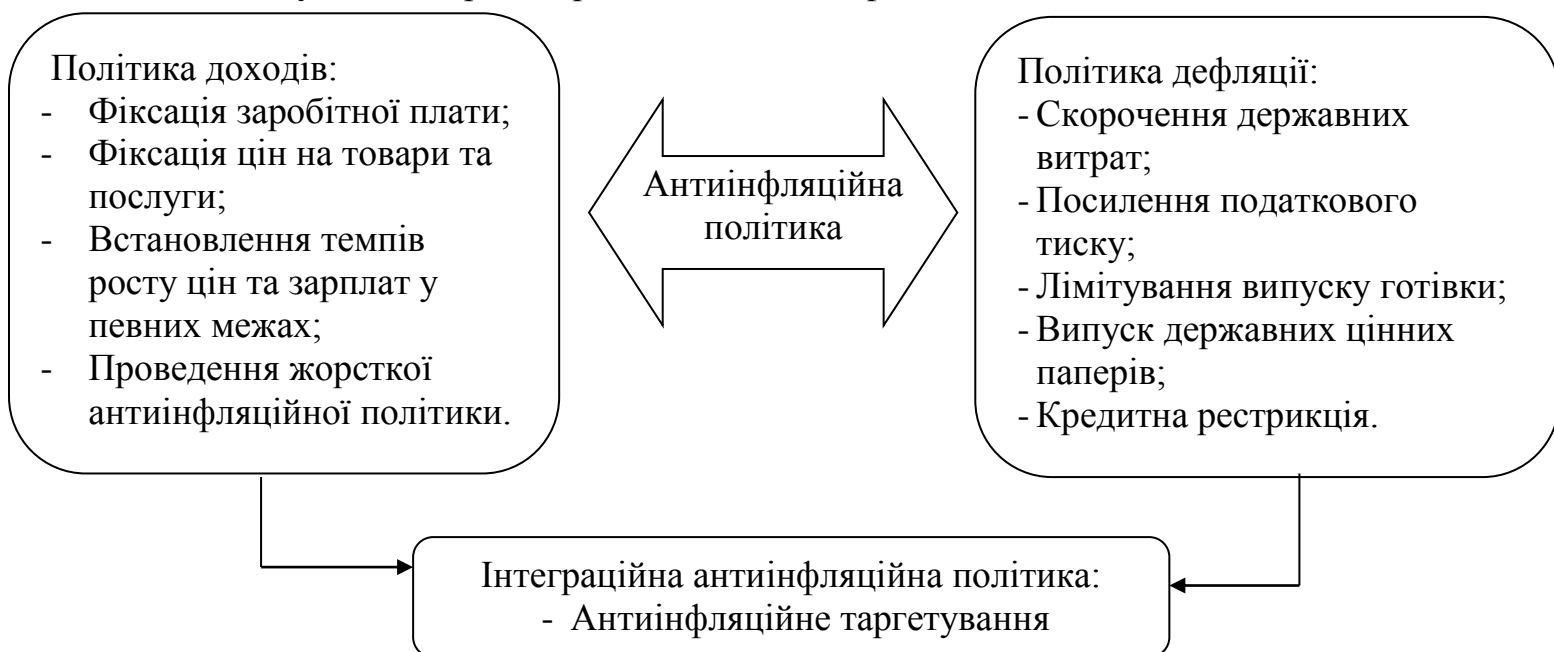
Для боротьби з інфляцією у міжнародній практиці можна виділити такі основні, класичні напрями антиінфляційної політики (рис. 3.1):

Рис.3.1. Види та інструменти антиінфляційної політики [11, 87]

Суть адаптивної політики зводиться до того, що уряд з певною періодичністю індексує основні види фіксованих доходів населення (мінімальна заробітна плата, пенсії, стипендії тощо). Зазвичай індексація складає 60 – 70 % підрівня інфляції. Робиться це для того, щоб, з одного боку, підтримувати мінімально достатній рівень доходів населення, а з іншого боку, за рахунок різниці в 30 – 40 % поступово, за півтора – два роки, знизити попит на національному ринку і тим самим погасити інфляцію. Цей метод боротьби з інфляцією має як переваги, так і недоліки. Найбільш прийнятними заходами для зменшення відсотка інфляційного впливу є збільшення бюджетних інвестицій, посилення регулювання тарифів монополії, а також регулювання соціально значущих цін. [7, 141].

Сучасні напрями проведення антиінфляційної політики:

Рис. 3.2 – Сучасні напрями проведення антиінфляційної політики

Дефляційна політика використовує фінансовий і кредитно-грошовий механізми задля регулювання та обмеження платоспроможного попиту. Цю політику проводять за умов, коли переважним чинником інфляції є тиск зайвих грошей у каналах обігу. Ця політика здійснюється, в першу чергу, скороченням витрат державного бюджету, таким чином зменшується надходження зайвих коштів в обігу. Скороченням підлягають, передусім, субсидії підприємствам, виділення на соціальні потреби, інфраструктуру, на потреби військово-

промислового комплексу. Щоб вилучити зайві кошти, що надійшли туди раніше, як правило посилюється податковий тиск на доходи. Незалежно від цього мобілізовані в бюджет через податки гроші можуть знову брати участь в обігу у вигляді державних витрат. Запобігти цьому можна реальним зменшенням бюджетних витрат, насамперед, невиробничого призначення. Також, іноді використовують позики, що випускає держава. Тому, за послідовного і суворого проведення політики дефляції, можна отримати бажаний антиінфляційний ефект, але її впровадження і обслуговування пов'язана зі значними труднощами, оскільки найчастіше ця політика викликає соціальне напруження в суспільстві, загрожує економічною кризою, загальним зменшенням зайнятості, банкрутством підприємств. Саме це й є причиною того, що урядам держав дуже часто доводиться виконувати деякі маневри у комбінації дефляційних та інфляційних методів. Інший напрям антиінфляційної політики, тобто політика доходів, передбачає державне регулювання заробітної плати й цін. Цей контроль полягає, наприклад, у фіксації заробітної плати і цін на певному рівні, або встановленні темпів їх зростання в певних межах, нерідко саме в межах темпів приросту продуктивності праці.

Ще одним антиінфляційним методом є її таргетування – одна з концепцій монетарної політики, що передбачає наявність трьох основних пунктів. По-перше, це законодавче закріплення цінової стабільності як пряма ціль монетарної політики в довгостроковій перспективі; по-друге, оприлюднення центральним банком кількісних цільових показників інфляції на певний часовий період та офіційне підкріплення обіцянки їх дотримувати; по-третє, оголошення планів органів влади щодо монетарної політики громадськості. [11, 87]

. Серед заходів, які повинні входити до програми реалізації антиінфляційної політики варто назвати :

- створення Стабілізаційного фонду;
- таргетування у Національному банку;
- квотування імпортованих товарів;
- заходи захисту національного виробника.

Отже, явище інфляції є дуже небезпечним для розвитку економіки, оскільки завдяки йому порушується макроекономічна стабільність. Тому антиінфляційна державна політика та антиінфляційне державне регулювання як інструмент її прояву, займають одне із головних місць серед засобів державного регулювання економіки.

Висновок:

Для написання курсової роботи я ознайомила з великою кількістю підручників, навчальних посібників, науково-дослідних статей, тематичних збірників, монографій, довідників, законодавчих документів та офіційних сайтів НБУ.

В результаті цього я зробила висновок, що як економічне явище, інфляція існує вже тривалий час і з розвитком глобалізації набуває ознак епідемії, що розповсюджується майже по всьому світу. Багато країн, в тому числі – високорозвинені, зазнають значних соціальних збитків та економічних втрат через складність інфляційних процесів, які майже неможливо спрогнозувати. Особливо гостро проблема інфляції постає в кризові періоди. І тут немає значення якою буде криза: валютно-фінансова, кредитна чи пов'язана з перевиробництвом, оскільки всі вони викликають перерозподільчі процеси у сфері фінансів, інструментом яких виступає інфляція. Тому можливість впливу на рівень інфляції є запорукою стабільності вітчизняної економіки, інфляційні процеси якої вже мають хронічний характер. Останні роки для України стали важкими як в соціально-політичному так і в економічному плані.

На економічний стан країни та на її грошово-кредитний ринок має негативний вплив загострення ситуації на сході України, підсилене високим дефіцитом бюджету, величезними державними витратами, безконтрольною емісією, відставкою уряду в 2014 р., невизначеністю у подальших перспективах розвитку. Наслідком такого впливу є падіння ВВП, посилення негативних чинників на економічну поведінку суб'єктів господарювання та населення, а також погіршення очікувань економічних агентів. В результаті чого відбулося відчутне знецінення гривні та відплив депозитів з банківської системи.

Повністю позбутися інфляції в сучасних умовах неможливо, оскільки не можна ліквідувати чинники, які її спричиняють. Протидіяти впливу інфляції можна лише через реалізацію державної політики, яка б поєднувала цілі та методи довго- й короткотривалого характеру. Подолання високого рівня інфляції має слугувати важливою передумовою досягнення стійкого економічного зростання.

У I кварталі 2016 р. відбулося уповільнення споживчої інфляції в Україні завдяки стриманій монетарній та фіскальній політиці, низькими світовими цінами на сировинні товари та стабілізації інфляційних очікувань.

Очікується, що Національний банк продовжить пом'якшення монетарної політики у разі подальшого зниження ризиків для цінової стабільності, у тому числі після успішного завершення другого перегляду Програми розширеного фінансування з МВФ.

Також в рамках запровадження режиму інфляційного таргетування Національний банк продовжив вдосконалювати монетарний інструментарій. Перехід до цієї системи дає змогу підвищити прозорість та передбачуваність монетарної політики, сприяє підвищенню впливу процентної політики Національного банку на ціни інших фінансових інструментів, процентні ставки за операціями банків та в підсумку досягненню цілей щодо інфляції.

Отже, найбільшу ефективність проведення антиінфляційної політики можна досягти шляхом комплексного використання важелів та методів боротьби з інфляцією, бо не існує жодної країни у світі де б не було інфляції та економічних криз, проте як свідчить світова практика навіть найважча криза може завершитись зростанням економіки.

Таблиця 2.1. Вільна таблиця індексів інфляції за 2000-2015 рр. [19, 179]

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	За рік
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3

Список використаних літературних джерел:

1. Аналіз інфляції. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид., випр. – К.:Знання, 2005. – 851 с.
3. Близнюк О. П. Проблемні питання інфляційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Близнюк, І. Л. Шевчук // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2012. - Вип. 1(2). - С. 114-122. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2012_1\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2012_1(2)_20)
4. Варгас В. М. Державна політика щодо регулювання інфляції у трансформаційній економіці України [Електронний ресурс] / В. М. Варгас. // Демократичне врядування. - 2011. - Вип. 8. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2011_8_20
5. Вдовиченко Н. Є. Інфляція та її вплив на економіку України [Електронний ресурс] / Н. Є. Вдовиченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2015. - № 1. - С. 93-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_1_12
6. Гавриш В. П. Інфляційні процеси в Україні та проблема їх макроекономічного врегулювання [Електронний ресурс] / В. П. Гавриш, Г. І. Гавриш, Т. П. Драганова // Університетські наукові записки. - 2006. - № 1. - С. 299-306. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2006_1_51
7. Гачек А. П. Синтезація антиінфляційної політики в Україні [Електронний ресурс] / А. П. Гачек // Управління розвитком. - 2014. - № 4. - С. 141-142. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_4_60
8. Горобінська І. В. Інфляційні процеси в Україні в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] / І. В. Горобінська, О. Г. Євтушенко // Вісник Національного транспортного університету. - 2010. - № 21(1). - С. 281-285. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu_2010_21\(1\)_70](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu_2010_21(1)_70)

9. Грабчук О. М. Інфляційна складова невизначеності розвитку економіки України [Електронний ресурс] / О. М. Грабчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2012. - Вип. 36. - С. 48-58. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2012_36_7
10. Григораш Т. Ф. Проблеми та перспективи подолання інфляції в Україні [Електронний ресурс] / Т. Ф. Григораш, Я. А. Соломка, М. С. Русакевич // Економічний простір. - 2013. - № 79. - С. 55-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2013_79_8
11. Кляшов І. С. Аспекти антиінфляційної політики України [Електронний ресурс] / І. С. Кляшов // Управління розвитком. - 2013. - № 19. - С. 86-90. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_19_30
12. Кузнєцова Л. І. Інфляційні процеси в Україні: основні тенденції та фактори впливу 2014 року [Електронний ресурс] / Л. І. Кузнєцова, О. Г. Білоцерківець // Економіка і прогнозування. - 2014. - № 1. - С. 25-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2014_1_4
13. Марцин В. С. Інфляційні процеси, причини їх виникнення та шляхи подолання в Україні [Електронний ресурс] / В. С. Марцин // Регіональна економіка. - 2012. - № 1. - С. 21-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2012_1_4
14. Москальов А. А. Інфляція в Україні: прогноз та шляхи подолання [Електронний ресурс] / А. А. Москальов, П. В. Кондро, А. В. Щавінська // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2013. - Вип. 2. - С. 268-273. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2013_2_51
15. Николишин Ю. І. Аналіз інфляційних процесів у незалежній Україні [Електронний ресурс] / Ю. І. Николишин, О. В. Кашперська // Інноваційна економіка. - 2013. - № 8. - С. 284-289. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_8_62
16. Папаїка О. О. Світовий досвід антиінфляційної політики держави: рекомендації для України [Електронний ресурс] / О. О. Папаїка, А. Б.

- Горбанський // Економічний вісник Національного гірничого університету. - 2010. - № 1. - С. 41-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2010_1_9
17. Поплавський М. В. Динаміка регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки України [Електронний ресурс] / М. В. Поплавський // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Економіка". - 2013. - Вип. 13. - С. 39-47. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_eko_2013_13_6
18. Сметана Д. Ю. Інфляція в Україні та шляхи її подолання [Електронний ресурс] / Д. Ю. Сметана // Управління розвитком. - 2013. - № 15. - С. 127-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_15_57
19. Суліденко, Ю. В. Вплив інфляційних процесів на економіку України [Текст] / Юлія Валентинівна Суліденко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. –88-92с.
20. Тівєриадська Л. В. Інфляційні процеси та їх соціально-економічні наслідки в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Тівєриадська, А. М. Якименко // Економічний простір. - 2015. - № 93. - С. 175-188. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2015_93_18
21. Троцюк Л. П. Інфляція. Її сутність, причини, вимірювання [Електронний ресурс] / Л. П. Троцюк, Л. І. Дятел // Педагогічний пошук. - 2013. - № 3. - С. 69-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pedpr_2013_3_19.pdf
22. Фільштейн Л. М. Головні чинники та наслідки інфляції в Україні [Електронний ресурс] / Л. М. Фільштейн, Н. Л. Гохгелеринт // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2013. - Вип. 23. - С. 244-249. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2013_23_37

23. Харченко Д. В. Інфляція в Україні та її безпечний рівень [Електронний ресурс] / Д. В. Харченко // Управління розвитком. - 2014. - № 12. - С. 12-14. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_7
24. Чайковська М. А. Сучасний стан та особливості регулювання інфляції в Україні [Електронний ресурс] / М. А. Чайковська, В. С. Норенко // Молодий вчений. - 2014. - № 5(1). - С. 163-166. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_5\(1\)_45](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_5(1)_45)